

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема: Економіко-організаційні аспекти і стратегічні завдання
трансформації української митниці

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма 6.051.00.06 «Економіка і бізнес»

Завідувач кафедри: _____/МЕЛЬНИК Л. Г./

Керівник роботи: _____/Сабадаш В. В./

Виконавець: _____/ГЛУШКО Л. І./
П.І.Б.

Група: _____
ЕДН – 61р
шифр

Зміст

Реферат.....	3
Вступ.....	4
Розділ 1. Митні процедури: види регулювання, особливості провадження....	6
1.1 Митний кодекс України: норми, завдання, процедури.....	6
1.2 Мита, застосовуванні в Україні (станом на 2019 р.).....	12
Розділ 2. Товарна номенклатура ЗЕД (УКТЗЕД).....	17
2.1 Гармонізована система опису та кодування товарів.....	17
2.2 Універсальна класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД): проблеми уніфікації.....	20
Розділ 3. Реформа української митниці: ключові проблеми та завдання.....	26
3.1 Завдання цифрової трансформації матриці.....	26
3.2 Цифрова митниця як пріоритетний напрям удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні.....	28
Висновки.....	33
Список використаних джерел.....	34

Реферат

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 33 сторінки основного тексту, 3 розділи, 3 рисунки, 1 таблицю, список використаних джерел.

Мета роботи –дослідити проблеми функціонування сучасної української митниці, на основі критичного аналізу діяльності визначити ключові завдання із реформування її діяльності, позначити тактичні й стратегічні завдання трансформації.

Об'єктом дослідження є процеси й завдання, що характеризують реформування й трансформації української митниці.

Предмет дослідження –економічні відносини, що виникають між суб'єктами господарювання при здійсненні ними експортно-імпортних, ін. комерційних операцій, пов'язаних із митними процедурами.

У Вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження.

У першому розділі роботи подано систему функціонування митних органів відповідно до чинного законодавства України на територіях зон митного контролю; наведено застосовувані види мит.

У другому розділі роботи наведено характеристику Гармонізованої система опису та кодування товарів; досліджено проблеми уніфікації Системи.

У третьому розділі роботи визначено ключові завдання, які стоять перед українською митницею із реформування й удосконалення її діяльності відповідно до міжнародних стандартів.

Ключові слова: *митниця, тариф, мито, митний кодекс, трансформація, цифрова митниця, компанія, документ.*

Вступ

Україна, будучи демократичною, правовою державою, нерозривно пов'язана з вирішенням проблемних питань правового регулювання митного контролю й митного оформлення зовнішнь-економічних операцій[32]. Із вступом до Асоціації з ЄС темпи зовнішньоторговельних операцій суттєво пришвидшилися для українських компаній – за статистикою, обсяги й географічна структура операцій зросли і розширилася. Разом із тим, слід зазначити, що зростають (стають жорсткішими) вимоги до операцій, їх проведення, оформлення, обліку, забезпечення, зокрема, страхового, фітосанітарного, ін. Також змінюються правовий та організаційний характер митних режимів – експорту, імпорту, транзиту, реекспорту, реімпорту, толінгових операцій, ін. Це стосується як українських товарів/послуг на експорт, так і ввезення (імпортування) товарів/послуг українськими компаніями.

За таких умов та ситуація, суттєво зростає роль Державної фіскальної служби України (ДФСУ) та митної служби. Згадані інституції потребують кардинальних змін – трансформацій організаційних, правових, економічних, людських. Важливість завдань важко переоцінити на сьогодні.

Такі реформи вже почалися, зокрема, організаційно-економічні й правові, кадрові – зміна керівництва служб, регіональних митниць, організаційних, юридичних, митних процедур, запровадження електронних декларації, процедур «цифровізації» митниць тощо.

Ключовими завданнями національного характеру залишаються : захист економічного суверенітету держави, територіальної її цілісності, забезпечення фінансової, економічної, екологічної безпеки та надходження до державного бюджету України митних та інших встановлених законодавством платежів і зборів[35; 36; 37].

Митний контроль і митне оформлення товарів займають важливе місце в системі інструментів здійснення митної справи. Від ефективності вказаних процедур, що застосовується до товарів/послуг, що переміщуються через

митний кордон України, залежить повнота виконання завдань, покладених на митні органи: виявлення контрабанди, порушення митних правил, сплата до Державного бюджету податків, зборів; моніторинг митної статистики,; недопущення «сірого»/«чорного» перетину товарами митного кордону країни; відповідальність за порушення митних процедур і правил, ін.

У роботі будуть досліджені ключові завдання української митниці на сучасному етапі міжнародної економічної співпраці національних компаній, питання адміністрування податків/зборів/платежів, процедури удосконалення діяльності митниць, як ключових елементів ЗЕД[32].

Ці та інші завдання, як то «митниця у смартфоні», кадрові підсилення й персональна відповідальність працівників, значною мірою зумовлюють необхідність та доцільність підвищення ефективності митних процедур в цілому [29].

Зазначені завдання обумовлюють своєчасність і актуальність дослідження.

Розділ 1. Митні процедури: види регулювання, особливості провадження

1.1 Митний кодекс України: норми, завдання, процедури

З метою забезпечення здійснення митними органами митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України, а також на територіях морських та річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на території підприємств, вільних митних зон, митних складів та інших місцях можуть створюватися зони митного контролю. Порядок створення таких зон забезпечує ДФСУ.

Важливим аспектом функціонування зони митного контролю є режим зони, під яким розуміють приписи, заборони, обмеження щодо перебування в зоні митного контролю товарів, транспортних засобів та громадян.

В рамках зон митного контролю існує особливий порядок проведення господарських робіт, які допускаються тільки з письмового дозволу керівника відповідного митного органу за погодженням із начальником відповідного органу охорони державного кордону України [4].

Митні органи в межах своїх повноважень мають право застосовувати примусові заходи до порушників режиму зони митного контролю. Митні органи мають право у примусовому порядку зупинити та повернути в зони митного контролю товари, транспортні засоби та громадян, які без дозволу митних органів із зони митного контролю, а також морські та річкові судна, котрі без дозволу митних органів вийшли з зони митного контролю та території вод України.

Під час переміщення товарів та транспортних засобів декларант, перевізник або уповноважена ним особа надають митному органу в паперовій або електронній формі наступні документи та відомості.

При перевезені автомобільним транспортним засобом:

- документи на транспортний засіб, зокрема ті, які містять інформацію про його державну реєстрацію;
- транспортні перевізні документи та міжнародні товаротранспортні накладні;
- документ, визначений актами всесвітнього поштового союзу, який супроводжує міжнародно-поштові відправлення;
- комерційні документи на товар, зокрема ті, які містять інформацію про найменування та адресу перевізника, держава відправлення, держава призначення відправника та отримувача товарів;
- відомості про кількість вантажних місць та вид упаковки, найменування товарів;
- вага бруто товарів (у кілограмах або об'єм товарів у метрах кубічних, крім великогабаритних вантажів).

При перевезенні залізничним транспортним засобом необхідні такі документи:

- транспортні (перевізні) документи;
- передатна відомість на залізничний рухомий склад;
- документ, котрий засвідчує наявність припасів;
- документ, який супроводжує міжнародні поштові відправлення;
- комерційні документи на товари, які перевозяться.

Крім вище перелічених документів декларант подає митному органу митну декларацію, а також документ який визначає вартість товару.

Перевірка таких документів здійснюється митником візуально з застосуванням інформаційних технологій (шляхом проведення форматологічного контролю, контролю співставлення та контролю із застосуванням системи управління ризиками).

Форматологічний контроль – автоматизована перевірка правильності заповнення даних митної декларації на предмет достовірності та законності, а також в частині здійснення статистичного валютного контролю, контролю з нарахування митних платежів та застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [9; 32].

Контроль співставлення – автоматизоване співставлення даних, які містяться в митних деклараціях чи інших документах з даними, які містяться в електронних носіях митної декларації, митних та правоохоронних органів, суміжних держав на предмет достовірності даних, які перевіряються. Контроль із застосування системи управління ризиками – це оцінка ризику шляхом аналізу, в тому числі з використання інформаційних технологій, поданих документів про переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України з метою обрання форм та обсягу митного контролю в достатніх для забезпечення додержання митного законодавства.

Внаслідок застосування системи управління ризиками можуть бути використані митними органами наступні процедури:

1. Огляд товарів, транспортних засобів: проводиться в короткий строк після прийняття рішення про його проведення.

Огляд може бути ідентифікаційним (без розкриття пакувальних місць та без обстеження транспортних засобів); частковим (з розкриттям до 20% пакувальних місць та вибірковою обстеженням транспортних засобів); повним (з розкриттям до 100% пакувальних місць та поглибленим обстеженням транспортних засобів).

За письмовим рішенням керівника митного органу або особи, котра виконує його повноваження огляд товарів та транспортних засобів може також проводитись, якщо:

- митна декларація не подана декларантом та є достатні підстави вважати, що ці товари переміщуються через митний кордон України з порушенням митного законодавства;
- товари знайдено (виявлено) під час здійснення митного контролю у зонах митного контролю та /або транспортних засобів, які перетинають митний кордон України та їх власник невідомий;
- декларантом не виконуються свої безпосередні обов'язки.

2. Переогляд товарів, транспортних засобів: проводиться у разі виявлення пошкодження або втрати митного забезпечення накладеного на зазначені товари, транспортні засоби чи за наявності інших видимих ознак можливого

несанкціонованого доступу до товарів, які перебувають підмитним контролем [13].

За результатами огляду (переогляду) складається акт у двох примірниках, де зазначаються наступні відомості:

- посадові особи митного органу, які здійснюють огляд (переогляд) та осіб, які були присутні під час його проведення;
- підстави проведення огляду (переогляду) за відсутності осіб, які переміщують товар; обсяг здійснення огляду (переогляду) та результати його проведення;
- інші відомості, котрі стосуються товарів та транспортних засобів щодо яких проводився огляд (переогляд).

Акт огляду (переогляду) засвідчується відбитком особистої номерної печатки посадової особи митного органу.

3. Особистий огляд: проводиться за письмовим рішенням керівника митного органу, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який перетинає митний кордон приховує предмети контрабанди або інші товари, котрі є предметом порушення митних правил.

Перед початком огляду посадова особа митного органу пред'являє громадянину письмове рішення керівника митного органу, знайомить його з правами та обов'язками, пропонує добровільно видати приховані або незадекларовані товари.

У випадку відмови від добровільної видачі на рішенні при проведенні особистого огляду робиться відповідний запис завіреним підписом митника.

Права громадянина щодо якого здійснюється особистий огляд:

- до початку проведення особистого огляду громадянин має право на ознайомлення із рішенням про проведення такого огляду;
- право ознайомитись зі своїми правами та обов'язками під час огляду;
- право надавати пояснення та заявляти клопотання; добровільно видати товари, які переміщуються з порушенням законодавства;

- користуватися рідною мовою та послугами перекладання; ознайомитись з актом проведення особистого огляду після його складання та зробити заяву, яка підлягає внесенню до акту;

- оскаржувати рішення та дії митного органу щодо проведення такого огляду [18].

Особистий огляд проводиться в ізольованому приміщенні посадовою особою митного органу однієї статті із даним громадянином в присутності не менше ніж двох понятих цієї статті. Понятими не можуть бути родичі та працівники митних органів.

Під час проведення особистого огляду складається протокол за встановленою формою та підписується посадовою особою митного органу, громадянином, понятим та за наявності медичного працівника.

4. Усне опитування громадян та посадових осіб підприємства.

Метою такої процедури є отримання митниками інформації, що має важливе значення для здійснення митного контролю. У разі необхідності під час проведення усного опитування може складатись протокол, про складання якого попереджається особа.

У разі потреби для участі у здійсненні митного контролю можуть залучатися спеціалісти та експерти зі сторони. Така процедура здійснюється керівником митного органу або його заступником за погодженням з керівником підприємства, установи, організації де працює спеціаліст чи експерт.

З метою належного забезпечення реалізації митної політики та здійснення митної справи в Україні органи, на які покладено виконання контрольних функцій, повинні проводити митний контроль.

Метою виконання відповідних функцій є контроль за недопущенням порушень чинного митного законодавства, що пов'язано з переміщенням через митний кордон України товарів та транспортних засобів комерційного призначення [3].

Митний контроль розглядається як суєтність заходів, що здійснюються митними органами у межах своєї компетенції з метою забезпечення дотримання норми митного законодавства, положень міжнародних договорів. Іншими

словами, митний контроль – це здійснення митними органами України спеціальний дій, спрямованих на дотримання юридичними і фізичними особами митного законодавства України, міжнародних угод України та правил, які регулюють порядок ввезення, вивезення чи транзиту вантажів, транспортних засобів, валюти.

Митний контроль здійснюється з метою забезпечення дотримання державними органами, підприємствами та їх посадовими особами, громадянами й іншими фізичними особами порядку переміщення через митну територію України товарів і транспортних засобів.

Об'єкти митного контролю:

- Документи і відомості про товари і транспортні засоби комерційного призначення
- Відповідність фактичних обставин установленому порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон
- Товари і транспортні засоби комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон.
- Можливість надання і дотримання митних режимів, обраних декларантами за згодою митних органів стосовно товарів і транспортних засобів.
- Фізичні і юридичні особи, що мають відношення до цих товарів – власники товарів, особи, що діють за їхнім дорученням (митні брокери, декларанти, митні перевізники та ін.), їх документи.

Конкретні завдання митного контролю: виявлення за допомогою різних форм контролю відповідності проведених митних операцій і дій митному законодавству, дотримання фізичними й юридичними особами встановлених митних процедур та правил при переміщенні товарів і предметів через митний кордон, захист економічних інтересів України, запобігання розповсюдженню зброї, наркотиків, захист екологічної безпеки[35; 36; 37].

Суб'єктами митного контролю є органи Державної фіскальної служби України, які забезпечують формування державної митної політики в частині

адміністрування митних платежів та реалізацію державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями при застосуванні митного законодавства.

Митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України. Вони перебувають під митним контролем з моменту його початку і до його завершення відповідно до митного режиму та здійснюється цілодобово.

Товари, що переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати державному санітарно-епідеміологічному, ветеринарно-санітарному, фітосанітарному, екологічному та радіологічному контролю [22].

1.2 Мита, застосовуванні в Україні (станом на 2019 р.)

Митні тарифи – історично перший інструмент економічної політики, що застосовуються з поч.18-го ст. і до нинішнього часу, є основою регулювання торговельних зав'язків. Майже всі країни застосовують митні тарифи, тобто систематизований перелік товарів, більшість з яких оподатковується митом при перетинанні державного кордону. Зовнішньо простий механізм дії митних зборів на торгівлю з іншими країнами є, однак, багатоплановим і використовується урядом для досягнення різних цілей. Тарифи захищають національний ринок від іноземної конкуренції, підвищуючи ціни на імпортні товари, підтримують порівняно високий рівень внутрішніх цін, сприяють розширенню збуту вітчизняної продукції за кордоном за нижчими цінами[32; 33].

Мито - податок, який сплачується у зв'язку з ввезенням іноземного товару в країну під час випуску товарів митницями на внутрішній ринок. Економічна дія мита полягає в тому, що воно збільшує ціну іноземного товару, який ввозиться в країну, і складає різницю в ціні одного і того самого товару на світовому ринку та в даній країні. Мито в тарифі встановлюється двома методами. Один із них - визначення розміру (ставки) мита у вигляді відсотка до

ціни товару. Мито, виражене таким чином, називається митом з ціни, або адвалерне. Другий - визначення розміру мита безпосередньо в грошовому вираженні у вигляді певної суми, яка нараховується з ваги, об'єму та штуки товару. Мито, встановлене таким методом, називається специфічним митом. У сучасних митних тарифах застосовуються ці два види мит, але вони по-різному реагують на зміну рівня цін на світовому ринку. При підвищенні цін більш ефективним стає адвалерне мито, при зниженні — специфічне. У сучасній митній політиці промислово розвинутих країн спостерігається тенденція до збільшення ролі адвалерних мит у тарифах.

Розширення масштабів зовнішньоекономічної діяльності України та горизонтів зовнішньоекономічних зав'язків зумовлюють поглиблення інтеграції міжнародних вимог в національну практику митного регулювання України. Водночас при реалізації цих вимог мають бути враховані загрози забезпеченню національних інтересів України, зокрема: збільшення економічних збитків для держави у вигляді недонадходжень до бюджету внаслідок викривлення митної вартості товарів, завдання шкоди здоров'ю і безпеці споживачів, зростання контрабандних потоків тощо[32].

Сучасний етап характеризується для України постійним зростанням обсягів та розширенням масштабів міжнародної торгівлі, ускладненням та посиленням динамізму торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів. Відбувається поглиблення інтеграції міжнародних вимог в національну практику митного регулювання України [27].

Станом на 2019р.до товарів, що переміщуються через митний кордон України, можуть застосовуватись такі види мита:

- ввізне мито;
- вивізне мито;
- сезонне мито;
- особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпортний збір.

Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України, в свою чергу, вивізне мито встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України [7].

Також на окремі товари законом може встановлюватися сезонне мито на строки не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита.

Водночас у випадках, передбачених законами України (якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України), з метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита, можуть застосовуватися особливі види мита:

- спеціальне мито як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику або як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України[32];
- антидемпінгове мито у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.;
- компенсаційне мито у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику;
- додатковий імпортний збір у разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів, або досягнення ними мінімального розміру з метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів.

Згідно зі ст. 7 МК у законодавство України з питань митної справи становлять КУ, МКУ, закони та інші нормативно-правові акти з питань

митної справи. Варто зауважити, що якщо укладеним і ратифікованим міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені МКУ, то застосовуються правила міжнародного договору.

Самі закони України з питань митної справи набирають чинності через десять днів з дня їх офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня їх офіційного опублікування. Інші нормативно-правові акти з питань митної справи набирають чинності через 45 днів з дня їх офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим актом, але не раніше дня їх офіційного опублікування. У разі, якщо такі нормативно-правові акти не будуть офіційно опубліковані, вони не набирають чинності. Офіційним опублікуванням закону та іншого нормативно-правового акту з питань митної справи вважається його опублікування в одному з періодичних видань, визначених законом України як офіційні. Датою офіційного опублікування нормативно-правового акту вважається дата виходу в світ відповідного номера того офіційного видання, в якому зазначений акт було опубліковано раніше, ніж в інших офіційних виданнях. Терміни набрання чинності законами та іншими нормативно-правовими актами з питань митної справи, визначені днями, починаються з 0 годин дня, наступного за датою офіційного опублікування закону або іншого нормативно-правового акту, і закінчуються о 24:00 год. останнього дня відповідного терміну. Якщо термін набрання чинності законом або іншим нормативно-правовим актом з питань митної справи визначено вказівкою на день його офіційного опублікування, цей закон або акт вважається чинним з 24:00 год. зазначеного дня. Якщо термін набрання чинності законом або іншим нормативно-правовим актом з питань митної справи визначено вказівкою на конкретну дату, цей закон або акт вважається чинним з 0 годин зазначеної дати. При здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, застосовуються виключно нормативно-правові акти, чинні на день прийняття митної декларації митним органом України. У випадках, коли чинним законодавством передбачена можливість проведення митних

процедур без подання декларації, застосовується законодавство, чинне на день здійснення таких процедур [12].

Закони, які пом'якшують або скасовують відповідальність за порушення митних правил та інші правопорушення, передбачені МКУ, мають зворотну силу, тобто поширюються і на правопорушення, вчинені до видання цих законів. Закони, які встановлюють або посилюють відповідальність за такі правопорушення, зворотної сили не мають. Проведення у справах про порушення митних правил та інші правопорушення, передбачені МКУ, ведеться на підставі законодавства, що діє під час і за місцем розгляду справи про правопорушення [22].

Розділ 2. Товарна номенклатура ЗЕД (УКТЗЕД)

2.1 Гармонізована система опису та кодування товарів

Одним із найважливіших інструментів уніфікації міждержавних торговельних відносин є Гармонізована система опису та кодування товарів (далі - ГС), яка з 01.01.1988р. набрала чинності як Міжнародна конвенція з Гармонізованої системи опису та кодування товарів (далі - Конвенція).

Побудова УКТ ЗЕД:

Українську класифікацію товарів економічної діяльності (УКТ ЗЕД) розроблено на виконання нашої державою своїх міжнародних зобов'язань, а саме положень ст. 3 (а) Конвенції, договірною стороною якої згідно з Указом №466 Україна стала з 26.08.2002р. з набуттям усіх прав та зобов'язань, передбачених статтями цієї Конвенції [11].

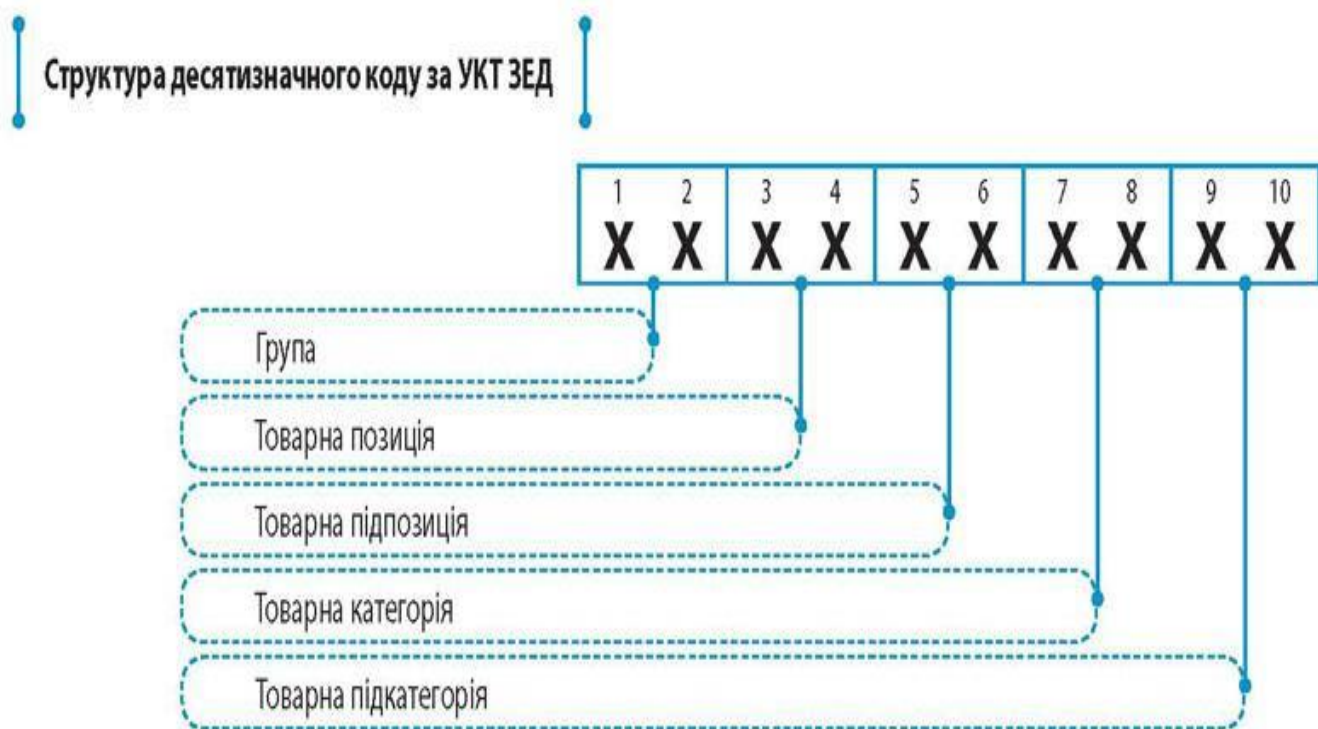
УКТ ЗЕД як єдина митно-статистична номенклатура відповідає вимогам ГС Всесвітньої митної організації та Комбінованій номенклатурі Європейського Союзу, які є її міжнародними основами (рис. 2.1).

Рис. 2.1 Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності [26]

Товари в УКТ ЗЕД систематизовано за розділами, групами, товарними позиціями, товарними під-позиціями, найменування і цифрові коди яких уніфіковано з ГС.

Для докладнішої товарної класифікації використовується сьомий та восьмий знаки цифрового коду, які відповідають Комбінованій номенклатурі Європейського Союзу (рис. 2.2).

Першими двома цифрами товарного коду позначається номер групи УКТ ЗЕД.
Чотири перші цифри відповідають номеру товарної позиції УКТ ЗЕД.
Перші шість цифр товарного коду мають назву «товарна підпозиція» та повністю відповідають ГС.
Вісім перших цифр товарного коду мають назву в УКТ ЗЕД «категорія» та повністю відповідають КН.
«Товарною підкатегорією» в УКТ ЗЕД називаються десятизначні товарні коди.
На рівні 9 — 10 кодів проводиться деталізація кодів на національному рівні.

Рис. 2.2 Структура десятизначного коду за УКТ ЗЕД [25]

Положеннями Конвенції надано право кожній Договірній стороні проводити деталізацію товарів на національному рівні (дев'ятий та десятий

знаки товарного коду).

Будь-яка сучасна номенклатура складається з двох частин - коду і текстового опису певного товару. Наприклад, у ГС цифровий код, що складається з чотирьох знаків, і текстовий опис товару називаються «товарною позицією».

На зараз номенклатура ГС застосовується як базис для справляння мита і формування міжнародної торгової статистики майже всіма країнами. Застосування ГС забезпечує формування статистичних даних у точній відповідності з міжнародними класифікаційними стандартами. На сьогодні 179 країн та митних або економічних союзів, що становлять близько 98% світової торгівлі, користуються ГС.

Безумовно, правильне застосування ГС спрощує процес міжнародної торгівлі та інвестицій, а також сприяє дотриманню правил та законодавства у сфері фіскальної політики і торгівлі. Слід зазначити, що класифікація повинна бути об'єктивною, прогнозованою і прозорою, тим самим забезпечуючи добровільне дотримання вимог торговельним співтовариством і мінімізацію втрат доходів, спричинених некоректною класифікацією, спорами щодо класифікації, затримками в процесі митного оформлення тощо.

Ведення УКТ ЗЕД:

Щодо внутрішнього законодавства органи ДФС України для цілей митного оформлення товарів використовують УКТ ЗЕД, яка є товарною номенклатурою Митного тарифу України і затверджена Законом № 584. Міжнародною основою УКТ ЗЕД є ГС.

Відповідно до преамбули вищезазначеного Закону Митний тариф України - це систематизований згідно з УКТ ЗЕД перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України.

Пояснення до УКТ ЗЕД розробляються та затверджуються наказом ДФС України.

З метою забезпечення виконання Закону №584, а також єдиного тлумачення і застосування УКТ ЗЕД наказом №401 затверджено Пояснення до УКТ ЗЕД, які містять переклад з англійської мови офіційного тексту Пояснень

до ГС, розроблених Всесвітньою митною організацією, Пояснень до Комбінованої номенклатури Європейського Союзу, розроблених Європейським Союзом, та Пояснень України до товарних підкатегорій. Пояснення до УКТ ЗЕД складаються з Пояснень Комбінованої номенклатури Європейського Союзу, які були опубліковані в Official Journal of the European Union, серія С, до 16.09.2014р.

Ведення УКТ ЗЕД здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Так, процедуру ведення УКТ ЗЕД визначено Порядком №428, яким передбачено використання УКТ ЗЕД для цілей тарифного та інших видів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, ведення статистики зовнішньої торгівлі, здійснення митного оформлення товарів [29; 32].

2.2 Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД): проблеми уніфікації

Згідно зі ст.68 Митного кодексу ведення УКТ ЗЕД передбачає, зокрема, прийняття рішень щодо класифікації та кодування товарів УКТ ЗЕД. Як наведено у ст.69 цього Кодексу, товари при їх декларуванні підлягають класифікації, тобто щодо товарів визначаються коди відповідно до класифікаційних групувань, зазначених в УКТ ЗЕД.

Функцію контролю за правильністю класифікації згідно з УКТ ЗЕД товарів, поданих до митного оформлення, покладено на митниці ДФС.

Порядок контролю правильності класифікації товарів затверджено наказом №650.

На вимогу посадової особи контролюючого органу декларант або уповноважена ним особа зобов'язані надати усі наявні відомості, необхідні для підтвердження заявлених ними кодів товарів, поданих до митного оформлення, а також зразки таких товарів та/або техніко-технологічну документацію на них.

У разі виявлення під час митного оформлення товарів або після нього порушення правил класифікації товарів контролюючий орган має право самостійно класифікувати такі товари.

Попередні рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД виносяться контролюючими органами щодо товарів, які є об'єктом зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту). З метою одержання попереднього рішення декларант або уповноважена ним особа подає до контролюючого органу письмове звернення про прийняття попереднього рішення про класифікацію та кодування товару за формою, наведеною в додатку 1 до Порядку №650.

Строк прийняття попереднього рішення становить 30 календарних днів з дня отримання митним органом відповідного звернення. Цей строк може бути продовжений керівником контролюючого органу або особою, яка виконує його обов'язки, але не більше ніж на 15 календарних днів, про що повідомляється особі, яка подала звернення письмово або в електронному вигляді, до закінчення 30-денного строку із зазначенням причин (розд. II п. 9 Порядку №650).

Рішення про визначення коду товару приймається за результатами класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД у разі необхідності зміни задекларованого коду товару згідно з УКТ ЗЕД, у тому числі за результатами спрацювання автоматизованої системи аналізу та управління ризиками у складних випадках митних формальностей.

Строк прийняття рішення про визначення коду товару не повинен перевищувати 10 календарних днів. За умови необхідності залучення спеціалізованого контролюючого органу з питань експертного забезпечення або іншої експертної установи (організації) загальний строк прийняття рішення не повинен перевищувати 30 календарних днів.

Відповідно до частини сьомої ст.69 Митного кодексу рішення контролюючих органів щодо класифікації товарів для митних цілей є обов'язковими. У разі незгоди з рішенням контролюючого органу щодо

класифікації товару декларант або уповноважена ним особа має право оскаржити це рішення у порядку, встановленому главою 4 Митного кодексу. Висновки інших органів, установ та організацій щодо визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД при митному оформленні мають інформаційний або довідковий характер.

Так, за необхідності встановлення відповідності товару певному коду УКТ ЗЕД, наприклад власно виробленої сільськогосподарської продукції для правильного відображення обсягів її постачання у податковій декларації з ПДВ, платник податку має можливість отримати висновок від Торгово-промислової палати України (її регіональних відділень) або Науково-дослідного інституту судових експертиз [17].

Водночас, якщо такий платник здійснює операції з вивезення продукції за межі митної території України у митному режимі експорту, то, враховуючи ст. 69 Митного кодексу, така продукція підлягає митному оформленню та класифікується митними органами ДФС шляхом визначення кодів відповідно до класифікаційних групувань, зазначених в УКТ ЗЕД. При цьому рішення митних органів ДФС щодо класифікації товарів для митних цілей є обов'язковими, а висновки інших органів, установ та організацій щодо визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД при митному оформленні мають винятково інформаційний або довідковий характер. Класифікація товарів здійснюється відповідно до Основних правил інтерпретації УКТ ЗЕД, визначених Законом №584, приміток, додаткових приміток до розділів, груп і товарних під-позицій.

Наприклад, у разі визначення коду УКТ ЗЕД для набору товарів, який містить декілька видів однієї товарної позиції та один (чи декілька) вид іншої товарної позиції, слід керуватися Правилем 3, згідно з яким у разі якщо відповідно до Правила 2 (b) або з якихось інших причин товар на перший погляд (*prima facie*) можна віднести до двох або більше товарних позицій, класифікація таких товарів здійснюється таким чином.

Правило 3 (a): «Перевага надається тій товарній позиції, яка містить найбільш конкретний опис товару, порівняно з товарними позиціями з більш

загальним описом. Однак коли кожна з двох або більше товарних позицій стосується лише частини матеріалів або речовин, що входять до складу суміші чи багатокomпонентного виробу, або тільки до частини товарів, представлених у наборі для роздрібного продажу, то ці товарні позиції повинні розглядатися рівнозначними щодо цього товару, навіть якщо одна з них дає більш повний або точний опис товару». Тобто, перший метод класифікації наводиться у Правилі 3 (а), згідно з яким товарній позиції, що забезпечує найбільш конкретний опис товарів, надається перевага перед товарною позицією, що дає загальніший опис.

Але якщо у двох або більше товарних позиціях згадується лише частина матеріалів або речовин, що входять до складу сумішей чи багатокomпонентних виробів, або лише частина виробів у наборі для роздрібного продажу, то ці товарні позиції слід розглядати як однаково конкретні описи цих товарів, навіть якщо одна з них дає повніший і конкретніший опис, ніж інші. У таких випадках класифікація товарів має здійснюватися за Правилем 3 (b) або 3 (c).

Правило 3 (b): «Суміші, багатокomпонентні вироби, які складаються з різних матеріалів або вироблені з різних компонентів, і товари, представлені в наборах для роздрібної торгівлі, класифікація яких не може бути здійснена відповідно до положень Правила 3 (а), повинні класифікуватися за тим матеріалом або складовою частиною, які надають цим товарам основну властивість, за умови, що цей критерій можна застосувати».

При цьому другий метод стосується лише:

- сумішей;
- багатокomпонентних товарів, що складаються з різних матеріалів;
- багатокomпонентних товарів, що складаються з різних компонентів;
- товарів, що входять до набору для роздрібного продажу.

Він використовується лише у тому разі, якщо Правило 3 (а) застосувати неможливо.

У таких випадках, товари повинні класифікуватися так, наче вони складаються лише з матеріалу або компоненту, який надає їм основну властивість тією мірою, якою можна застосувати цей критерій.

Фактор, що визначає основну властивість, буде різним для різних видів товарів. Він може, наприклад, визначатися походженням матеріалу або компонента, його об'ємом, кількістю, масою, вартістю або ж роллю, яку відіграє цей матеріал або компонент під час використання товару.

При застосуванні цього Правила термін «товари, представлені в наборі для роздрібного продажу» стосуються товарів, які:

- складаються принаймні з двох різних виробів (*prima facie*), що класифікуються в різних товарних позиціях;
- складаються з продуктів або виробів, зібраних разом з метою задовольнити конкретну потребу або виконати певну роботу;
- укладені таким чином, що не потребують перепакування при продажу споживачеві (наприклад, у коробках або ящиках, або на підставах).

Цей термін, відповідно, означає набори, що складаються, наприклад, із різних харчових продуктів, призначених для використання разом при приготуванні готової до вживання страви або їжі.

Правило, однак, не поширюється на набори продуктів, упакованих разом.

Правило 3 (с): «Товари, класифікація яких не може бути здійснена відповідно до положень Правила 3 (а) або 3 (b), повинні класифікуватися в товарній позиції, останній у порядку зростання кодів серед товарних позицій, рівною мірою прийнятних для розгляду при класифікації цих товарів».

При цьому однозначна класифікація товарів можлива лише у разі надання декларантом або уповноваженою ним особою усіх наявних відомостей, необхідних для підтвердження заявлених ним кодів товарів, поданих до митного оформлення, а також зразків таких товарів та/або техніко-технологічну документацію на них [1].

Лабораторні дослідження:

У разі виникнення сумнівів щодо задекларованих у вантажних митних деклараціях характеристик товару, визначальних для його класифікації, або у разі проведення лабораторних досліджень як обов'язкової форми контролю для товарів групи ризику для вирішення питання класифікації товару залучається митна лабораторія. Для цього ініціюється відбір проб (зразків) товарів, який

здійснюється відповідно до Порядку № 654. У зверненні до спеціалізованої митної лабораторії має бути чітко визначено завдання досліджень, тобто зазначатися, які відомості про товар (склад, процентне співвідношення інгредієнтів, фізичні та хімічні характеристики тощо) потрібно встановити або перевірити в процесі досліджень товару.

Оприлюднення рішень щодо класифікації товарів:

Рішення контролюючих органів щодо класифікації товарів для митних цілей оприлюднюються в установленому законодавством порядку [28].

Розділ 3. Реформа української митниці: ключові проблеми та завдання

3.1 Завдання цифрової трансформації матриці

Сучасні тенденції розвитку економіки, що пов'язані з цифровізацією[40,41,43,46,48] та розвитком інформаційного суспільства[42,44,45,47,49] визначають напрями реформування митниці.

Наприкінці 2019р. Державна митна служба буде піддана цифровій трансформації, в результаті якої суспільству відкриється доступ до знеособленої митної інформації, і по кожній експортно-імпортній угоді можна буде отримати дані за публічним веб-посиланням.

Основними завданнями цифрової митниці є:

- автоматизація процесів митного контролю та митного оформлення товарів, предметів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України;
- забезпечення функціонування системи електронного документообігу;
- забезпечення функціонування системи аналізу ризиків;
- сприяння захисту прав інтелектуальної власності в процесі зовнішньоекономічної діяльності шляхом ведення відповідних автоматизованих систем[32];
- забезпечення інформаційної взаємодії митної служби України з правоохоронними органами та іншими органами державної влади України в межах двосторонніх угод або спільних наказів про обмін інформацією;
- формування банку даних цифрової митниці;
- забезпечення інформаційної безпеки під час формування і функціонування банку даних цифрової митниці;
- накопичення інформації в результаті проведення митного контролю та митного оформлення товарів, предметів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України;
- забезпечення інформаційної взаємодії та співпраці відповідно до укладених Україною міжнародних договорів;

- проведення єдиної науково-технічної політики під час створення Електронної митниці.

Цифрова митниця як автоматизована система обліку зовнішньоекономічних операцій юридичних та фізичних осіб повинна забезпечувати виконання таких функцій:

- накопичення інформації про зовнішньоекономічні операції юридичних та фізичних осіб у відповідних базах даних (на центральному та регіональному рівнях)[32];

- взаємодія з іншими зовнішніми інформаційними системами;

- уведення інформації про можливу зовнішньоекономічну операцію юридичної або фізичної особи безпосередньо з первинних документів, включаючи їх відцифрований образ;

- хронологічне накопичення інформації про зовнішньоекономічні операції юридичних та фізичних осіб;

- формування аналітичних звітів про експортно-імпортні операції країни;

- дотримання необхідного рівня технічного захисту інформації.

- Власником цифрової митниці є ДМСУ, яка володіє, користується і розпоряджається основними структурними компонентами цифрової митниці, необхідними для забезпечення її функціонування.

- Власник цифрової митниці:

- реалізує державну політику з питань реєстрації, ідентифікації та обліку зовнішньоекономічних операцій юридичних та фізичних осіб, забезпечує оформлення та видачу відповідних документів Електронної митниці;

- здійснює керівництво та контроль за роботами, пов'язаними зі створенням, веденням і забезпеченням функціонування Електронної митниці;

- визначає організаційні та методичні засади ведення Електронної митниці.

Уповноваженою особою Власника цифрової митниці для виконання робіт із створення, ведення і забезпечення функціонування Електронної митниці є Регіональна інформаційна митниця (далі - РІМ)[30].

3.2 Цифрова митниця, як пріоритетний напрям удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні

Світова практика засвідчує, що ефективно функціонують ті структури, які накопичують та вміло розпоряджаються наявною інформацією. Враховуючи зарубіжний досвід, можна сказати, що єдина Європа в частині, що стосується митної справи, пройшла досить тривалий шлях розвитку.

У кінцевому підсумку ця служба в ЄС перетворилася на потужну, добре налагоджену машину, яка виконує всі ті ж функції, що і митні адміністрації інших країн, але з однією невеликою особливістю: з двох головних функцій митниці – наповнення бюджету та захист свого внутрішнього ринку, Брюсселю делегована тільки одна – фіскальна. Правоохоронні функції залишені на національному рівні, хоча і координуються Європейською Комісією.

Митне декларування товарів у країнах ЄС може здійснюватися як шляхом використання спеціальних бланків декларацій, так і через передачу даних в електронному вигляді за спеціальною програмою NCTS (New Computerized Transit System), або, так званої, нової загальноєвропейської комп'ютеризованої системи транзиту.

За процедурою NCTS перевізник вантажу як і раніше одержує супровідний документ, надрукований на папері. В основному цей документ служить для нагадування про номер транзиту, також на ньому можна робити записи про можливі події на шляху прямування, зокрема, це бути відмітки поліції.

Інформація, відповідна дійсній транзитній декларації, передається з пункту відправлення до пункту призначення ще до прибуття вантажу як електронне повідомлення.

Повідомлення, яке підтверджує прибуття вантажу, також посилається з пункту призначення до пункту відправлення в електронному форматі і містить інформацію про інспекційні спостереження, зроблених під час

транспортування, а також про дані спостереження, зроблених в пункті призначення.

Централізована база даних про транзит NCTS поряд з програмою за тарифами TARIC повинна забезпечувати безперебійну роботу митних служб в рамках єдиної Європи. Таким чином, NCTS дає можливість надавати декларацію в електронному вигляді до прибуття вантажу на кордон, аналізувати ризики і прискорювати обробку документів[31].

Таблиця 2.1 – Ефект від цифрової митниці та торгівлі [23]

<i>Компонент системи</i>	<i>Економія, %</i>
Витрати на зв'язок (кур'єр, факс)	7.5
Робочий час персоналу (підвищення продуктивності)	22.3
Скорочення помилок при здійсненні митного оформлення	6.8
Прискорення платежів (скорочення фінансових витрат)	17.9
Економії на доставках товарів (менше виправлень)	21.3
Зменшення фіксованих та адміністратора платежів (за рахунок автоматизації)	24.2

Доволі пріоритетним завданням для Митної служби України з 1992р. є залучення новітніх технологій в митну справу. Так, за роки незалежності України регулюючі органи зазнали певних змін, але суттєві зміни почалися з 2005р. Уряд держави наголошує на розробку принципів побудови системи „Цифрова митниця”.

На даному етапі частково використовується система електронного декларування, проте нагальною потребою являється створення єдиної системи,

що забезпечувала б ефективний взаємозв'язок всіх інститутів та структур митної політики. Організація і проведення цієї роботи потребує єдиного підходу та комплексного вирішення.

Складовими елементами «Цифрової митниці» повинні бути спеціалізовані підсистеми (рис. 3.1). Це в свою чергу полегшить функціонування єдиної структури, так як кожен підрозділ матиме свої функціональні обов'язки та сферу діяльності [23].

Створення та організація електронного інформаційного середовища в митній службі фактично можливо представити як перехід від інформаційного сховища до інформаційно-довідкової системи, яка, в свою чергу, потребує перетворення в автоматизовану виконавчо-контрольну.

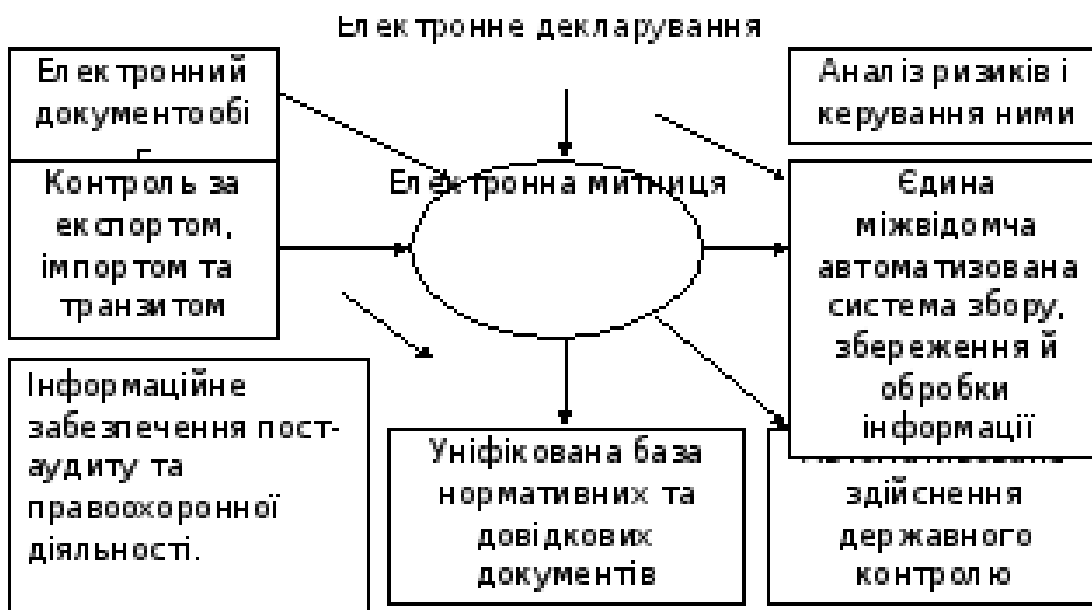

Рис.3.1 Основні елементи системи «Електронна митниця» [23]

Минулого року електронна митниця почала працювати. Оформлені перші електронні декларації. Держмитслужба розпочала реалізацію пілотного проекту з декларування, митного контролю та оформлення товарів із застосуванням електронних декларацій.

Перші 4 декларації оформлені компаніями ДП «Авто Інтернешенел» та АТ «Київський картонно-паперовий комбінат» (пілотний проект проводиться

на базі Київської регіональної, Київської обласної та Південної митниць). У ньому беруть участь п'ять компаній, включених до реєстру підприємств, до товарів яких може застосовуватися процедура електронного декларування. А саме: АТ «Київський картонно-паперовий комбінат», ВАТ «Миронівський хлібопродукт», ВАТ «Миронівський завод із виготовлення круп і комбікормів», ДП «Авто Інтернешнл», АТ «ПЛАСКЕ».

Митниці, задіяні у пілотному проєкті, будуть фіксувати у відповідних протоколах проблемні питання, які можуть виникнути під час його реалізації.

Впровадження електронного декларування дасть змогу зменшити суб'єктивний фактор, а відповідно і корупційну складову в роботі представників митних органів, максимально спростити процедуру оформлення, скоротити часові і фінансові витрати на ведення зовнішньоекономічної діяльності [22]. Перехід до декларування суб'єктам ЗЕД товарів з використанням електронних документів є одним із пріоритетних завдань митної служби. Його впровадження:

- надає підприємствам можливість спростити та прискорити процедури декларування товарів;
- дозволяє перейти до безпаперової взаємодії з митними та, у подальшому, з іншими державними органами;
- мінімізує «людський фактор» у роботі.

Відповідно до положень статті 257 Митного кодексу України (далі – Кодекс) митна декларація та інші документи, подання яких митним органам передбачено цим Кодексом, оформлені на паперовому носії та у вигляді електронних документів, мають однакову юридичну силу. Умови та порядок декларування, перелік відомостей, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення, визначаються цим Кодексом [21].

Згідно зі статтею 455 Кодексу центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, веде централізований облік осіб, які здійснюють операції з товарами. Взяття на облік осіб, які здійснюють операції з товарами, здійснюється митними органами шляхом присвоєння таким особам облікового номера [21].

Нормативно-правовими актами з питань державної митної справи, зокрема, Митним кодексом України, Положенням про митні декларації, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450, не встановлено обмежень щодо подання митному органу електронної митної декларації особами, які не внесені до Реєстру підприємств, допущених до електронного декларування, визначеного наказом Держмитслужби України від 17.03.2011 №216. Враховуючи вищесказане, декларування товарів з поданням митному органу електронної митної декларації може здійснюватися будь-якими особами або уповноваженим ними митними брокерами, що перебувають на обліку в митних органах.

Митницею проводиться робота із популяризації процедури електронного декларування: проведені наради, семінари із представниками підприємств, направлено листи-звернення, інформаційні листи електронною поштою[29].

Висновки

Митний контроль займає важливе місце у системі державного фінансового контролю, так як через систему контрольних-перевіряючих заходів у межах митного контролю країна забезпечує економічну, екологічну і фінансову безпеку держави[34; 37].

У роботі підтверджена думка проважливості удосконалення митних процедур та упровадження інформаційних технологій на митниці, зокрема реалізації сценарію «цифрової» митниці. Саме електронне декларування поки що не є стовідсотково безпечним та працюючим, однак не слід полишати визначені проблеми на митниці. Доцільно наполегливо продовжувати розроблення й імплементацію ефективних механізмів та інструментів митного контролю.

У роботі проведено аналіз – технічний, організаційний, фінансово-економічний, правовий - нових програмних продуктів для митниці, які, на нашу думку, суттєво підвищать ефективність роботи РІМ та забезпечать національну безпеку держави. Процедури й системи електронного декларування, «цифрових» технологій статистики та обліку, інструментів контролю та моніторингу на митниці допоможуть не тільки комерційним структурам, що провадять бізнес-діяльність[34], а й самим митникам та державним іституціям.

Продовження й поглиблення боротьби із митними порушеннями економічного, фінансового, правового характеру, основною метою яких є ввезення в країну товарів з ухиленням від сплати митних платежів, може й має бути продовжене.

Не слід зупинятися і у сфері удосконалення законодавчої бази забезпечення митних процедур, роботи з чого початі у 2016 р. , зокрема, уніфікація та оптимізація податкового законодавства, створення уніфікованих класифікацій тощо.

Список використаних джерел

1. Баран Р.Б. Сучасні орієнтири вдосконалення митного контролю в Україні /Р.Б. Баран // Інноваційна економіка. – 2015. – С. 67-72.
2. Бережнюк І. Г. Актуальні питання теорії та практики митної справи: монографія / за заг. ред. І. Г. Бережнюка. – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2015. – 428 с. – (Митна справа в Україні. Том 21).
3. Вакульчик О.М. Використання досвіду ЄС в побудові системи законодавчого та митодичного забезпечення митного постаудиту в Україні / О.М. Вакульчик, Т.С. Єдинак, О.О. Книшек // Вісник Академії митної служби України. Серія “Економіка”. – 2016. – С.11-23.
4. Валовий внутрішній продукт України [Електронний ресурс] // Фінансовий портал МФУ. – Режим доступу: <http://www.index.minfin.com.ua/index/gdp>.
5. Воронкова К., Муратов І. Із впровадженням електронного декларування ми виходимо на якісно новий рівень митного контролю і митного оформлення / К. Воронова, І. Муратов // Митниця. – 2016. - №7 (78). – С.9-12. 28
6. Дегтярєва С. В. Принципи здійснення митного контролю в Україні / С. В. Дегтярєва // Науковий вісник. – 2017. –С. 20-23.
7. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2019 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/data/files/247196.pdf>.
8. Івашова Л. М. Основи митного постаудиту: навч. посібник / Л. М. Івашова, Т. С. Єдинак, В. Ю. Єдинак. – Дніпропетровськ: АМСУ, 2017. – 200 с.
9. Крисоватий А.І. Економічний зміст і складові митної системи держави / А.І. Крисоватий, В.П. Мартинюк // Фінанси України. – 2017. –С. 29– 39.
10. Ломейко Ю. А. Аналіз та напрями взаємовідносин між суб'єктами митного контролю / Ю. А. Ломейко // Бізнес Інформ. – 2015. – № 2. – С. 58- 67. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_2_10.
11. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13.02.2012 р. № 4495-VI. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
12. Митна енциклопедія : у двох томах. – Т. 2 / редкол.: І. Г. Бережнюк (відп.ред.), П. В. Пашко та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2016. – 536 с.
13. Оніщик Ю. В. Митний контроль як вид фінансового контролю / Ю. В. Оніщик// Науковий вісник Чернівецького університету. – 2015. – № 628. – С. 29 110-113.
14. Рівень тіньової економіки України у 2015 році знизився до 40 % ВВП. – Режим доступу: http://www.dt.ua/ECONOMICS/riventinovoyi-ekonomikiukrayini-u-2015-roci-znizivsya-do-40-vvp-212784_.html.

15. Терещенко С. Управління ризиками під час митного контролю товарів / С. Терещенко, С. Галько // Товари і ринки. – 2017. – № 1. – С. 43 – 48.
16. Туржанський В. А. Податковий та митний аудит зобов'язань за податками і зборами / В. А. Туржанський // Сталий розвиток економіки. – 2015. – № 6. – С. 357 – 362.
17. Туржанський В. А. Функціонування постаудиту в системі митного контролю: вітчизняний та зарубіжний досвід / В. А. Туржанський // Митна безпека. – 2016. – № 1. С. 13 – 19.
18. Україна посіла 107 місце в рейтингу податкового навантаження на бізнес [Електронний ресурс] // Економічна правда від 20 листопада 2015 р.
19. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія / за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2017. – 208 с.
20. Шкуратова І. І. Принципи і організація фінансового контролю в діяльності митних органів / І. І. Шкуратова, А. А. Халецька // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Державне управління. – 2017. – № 2. – С. 120-126
21. Transparency International: Україна зайняла 130 місце у рейтингу сприйняття корупції [Електронний ресурс] // Новое время. – Режим доступу : <http://www.nv.ua/ukr/ukraine/events/transparency-international-ukrajina-zajnjala130-mistse-u-rejtingu-spriynjattja-koruptsiji-93576.html>.
22. Митний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=92-15>- Загол. з екрану
23. Асоціація митних брокерів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ambu.org.ua/node/1839> – Загол. з екрану
24. Шість кроків, які треба зробити підприємцю, щоб користуватися „Електронною митницею” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art_id=1486027&cat_id=297456. – Загол. з екрану.
25. Закон України «Про Митний тариф України» №584-VII від 19.09.2013.
26. Закон України від 19 вересня 2013 року № 584-VII “Про Митний тариф України”.
27. Гребельник О.П. Митне регулювання ЗЕД: Підручник - К.: Центр наукової літератури, 2015. – 346 с
28. Підсумки роботи митних органів України у 2017 році. Інформаційно-аналітичний збірник. – К. : ДМСУ, 2018. - 76 с.
29. Шастків І. П. Митний контроль організаційно-правове забезпечення та проблеми вдосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/25941/1/18>.
30. Основні завдання, які вирішує Електронна митниця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/19840804/informatika/osnovni_zavdannya_yaki_viris_huye_elektronna_mitnitsya

31. Електронна митниця як пріоритетний напрям удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://studfile.net/preview/8162470/>
32. Viktor V. Sabadash, Peter J. Stauvermann & Ruslana O. Peleshchenko. Competitiveness of Ukrainian Companies in Foreign Markets: New Challenges and Opportunities. *Механізм регулювання економіки*, 2019. № 1. С. 79–89. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74278>.
33. Viktor V. Sabadash & Tetyana V. Marchenko. Lenovo's Global Competition Strategy: the Driving Forces of Leadership. *Механізм регулювання економіки*, 2017. № 1. С. 60–70. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66472>.
34. Сабадаш В. В., Давиденко І. В., Бабій Т. В. Конкуренція за ресурси й економічні конфлікти у глобальному бізнес-середовищі: рушійні сили, безпека, інституційно-ресурсний концепт врегулювання. *Механізм регулювання економіки*, 2017. № 4. С. 128–147. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68716>.
35. Сабадаш В. В., Сабадаш О. О. Енергетична безпека України: можливості подолання конфліктних тенденцій. *Механізм регулювання економіки*, 2010. №3. Т. 1. С. 204–210. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3581>.
36. Сабадаш В. В. Дослідження впливу енергоресурсних чинників на економічну безпеку. *Механізм регулювання економіки*, 2009. №2. С. 11–18. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3360>.
37. Sabadash V. and Denysenko P. Economic and social dimensions of ecological conflicts: root causes, risks, prevention and mitigation measures. *Int. J. of Environmental Technology and Management*, 2018, Vol. 21, Nos. 5/6, 273–288. <https://doi.org/10.1504/IJETM.2018.100579>.
38. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. (<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>)
39. Економіка підприємства: Підручник / За ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2004. – 630 с.
40. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н.,проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с.
41. Мельник Л.Г., Каринцева А.И. Экономика предприятия. конспект лекций: Учебное пособие. – Университетская книга, 2002. 400 с.
42. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : Університетська книга, 2016. – 368 с
43. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.
44. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / за ред. Л.Г. Мельник, М.К. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с.

45. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. / За ред. Л.Г. Мельника. - Суми :Університетська книга, 2005. - 654 с.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44620/1/Melnyk_Osn_stiy_rozv.pdf
46. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. Г. Мельник, Б. Л. Ковальов, Ю. М. Завдов'єва та ін.; за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. – Суми : СумДУ, 2020. – 180с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>
47. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: Учебник/ Под. ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). - 2-е изд., стер. – Сумы: ИТД “Университетская книга”, 2008. – 1120 с. (<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/44621>).
48. Устойчивое развитие: теория, методология, практика : учебник / под ред. проф. Л.Г. Мельника. - Сумы : Университетская книга, 2009. – 1216 с. (<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/44445>)
49. Экономика и бизнес: учебник / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. – Сумы : Университетская книга, 2018. – 608 с.